

Asia: VN/14961/2024

Lausuntopyyntö keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmasta (KAISU3)

Toimenpideohjelma tavoitteiden saavuttamiseksi

Avovastaus

Yleishuomiot

STTK ry tukee Suomen ilmastotavoitteita ja pitää ilmastonmuutoksen vastaisia toimia erittäin tärkeinä. Ilmastonmuutoksen arvioidaan vaikuttavan voimakkaasti pohjoisen Euroopan elinolosuhteisiin, joten ilmastonmuutosta hillitsevät voimakkaat toimet palvelevat vahvasti Suomen omaa etua.

STTK katsoo, että keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa (KAISU3) on kuvattu hyvin ja laajasti ympäristö ja toimet, jossa ilmastopolitiikkaa Suomessa tehdään. Suunnitelma olisi voinut tuoda konkreettisemmin esille ilmastopolitiikkaan Suomessa ja Euroopassa vaikuttavia taloudellisia ja poliittisia tekijöitä. KAISU3:ssa tulisikin kiinnittää enemmän huomiota teolliseen kilpailuun, investointeihin, työllisyyteen, osaamiseen sekä valittujen ilmastopoliittisten toimien ja puhtaan siirtymän oikeudenmukaisuuteen.

Investoinnit ja työllisyys

Vaikka lausunnossa on kuvattu kattavasti Suomen ja Euroopan ilmastopolitiikan kehitystä ja siihen vaikuttavien tekijöiden muutosta viime vuosilta, tulisi kansainväliseen teolliseen kilpailuun, investointimahdollisuuksien ja työllisyyden roolia korostaa jatkossa enemmän. Taakansaaja-sektorin osalta tämä koskee etenkin sähköisen liikenteen kokonaisuutta ja eri teollisten koneiden ja laitteiden sekä prosessien sähköistymistä. Näillä on merkittävä vaikutus Suomen taloudelliseen asemaan ja työllisyyteen, ja sitä kautta myös ilmastopolitiikan hyväksyttävyyteen kansalaisten keskuudessa.

Oikeudenmukainen siirtymä

STTK:lle oikeudenmukaisen siirtymän periaatteiden huomioiminen on ensisijaisen tärkeää osana Suomen ja EU:n ilmasto- ja energiapolitiikkaa. Ilmastopolitiikan oikeudenmukaisuuden tulisi näkyä myös KAISU:ssa voimakkaammin.

Oikeudenmukaisen siirtymän periaatteille on kansainvälisessä politiikassa tunnistetut ja tunnustetut määritelmät ja kriteerit, joita Suomi on sitoutunut edistämään. Nimen-omaisesti työntekijälähtöisen määritelmän mukaista tulkintaa tukevat mm. Pariisin ilmastopoliittinen sopimus sekä kansainvälinen työjärjestö ILO. Pariisin ilmastopoliittinen sopimus sitoo myös Suomea, joten työntekijöiden oikeudenmukaisesta siirtymästä tulisi edistää kansallisessa ilmastopolitiikassamme kansainvälisten sopimusten velvoittamana.

STTK pitää myönteisenä, että suunnitelman yhdenvertaisuusarvioinnin työllisyysvaikutuksissa on huomioitu KAISU:n politiikkatoimien tasa-arvovaikutukset nais- ja miesvaltaisille aloille. Koska Suomessa ammatit ovat jakautuneet voimakkaasti sukupuolen mukaan (segregaatio), voivat ilmastopolitiikan ja puhtaan siirtymän sukupuolivaikutukset olla merkittäviä.

Suunnitelman lopussa käsitellään lyhyesti ilmastopolitiikan oikeudenmukaisuutta ja sen vaikutusta eri ryhmiin. STTK korostaa, että oikeudenmukainen siirtymä on välttämätön ilmastopolitiikan onnistumisen ja poliittisen tuen varmistamiseksi. STTK katsoo, että lausunnossa tulisi olla selvästi laajemmin työntekijöiden asemaan, työllisyyteen ja osaamisen päivittämiseen liittyviä toimia ja politiikkasuosituksia. Nykymuodossaan aiheen käsittely on riittämätön.

Suunnitelmassa on käsitelty ilmastopolitiikan vaikutuksia arjen kustannuksiin suhteellisen laajasti. STTK pitää tätä myönteisenä, koska sillä on merkittävä vaikutus ilmastopolitiikan hyväksyttävyyteen kansalaisten parissa. Samoin kustannusten vaikutuksia alueelliseen oikeudenmukaisuuteen on huomioitu. STTK katsoo, että etenkin sähköisen liikenteen yleistymisen kannalta tällä on merkittävä vaikutus, ja se voi myös olla positiivinen tekijä haja-asutusseuduilla sähköisen liikenteen kustannusten laskiessa.

Osaaminen

Suunnitelma huomioi osaamistarpeiden muutoksen vain ohimennen. STTK katsoo, että osaaminen on yksi perustava tekijä ilmastopolitiikan ja sen sektorikohtaisten toimien onnistumiseksi. Korkea osaamistaso ilmastokysymyksissä parantaa Suomen kilpailukykyä investointikohteena ja osaltaan ylläpitää ilmastotoimien saamaa tukea kansalaisten keskuudessa. Osaamistason lasku ja leikkaukset esimerkiksi aikuiskoulutustukeen vain korostavat osaamistason merkitystä osana ilmastotoimia. Tämän vuoksi suunnitelmassa osaamiseen liittyvät toimet ansaitsisivat oman lukunsa.

Yksi tehokas tapa edistää oikeudenmukaista siirtymää olisi tehdä työllisyys- ja osaamistarvevaikutusten arvioinnista osa ilmastopoliittisten suunnitelmien ja toimenpideohjelmien valmistelua, ja osallistaa työmarkkinaosapuolet valmisteluun.

Viranomaisresurssien riittävyys varmistettava

Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman luonnoksen luvussa 6.3.2 viitataan sivulla 137 aluehallintouudistukseen. STTK esittää huolen riittävistä viranomaisresursseista. Alue-hallintoon kohdistuu valtion tuottavuusohjelman mukaisia tai muita hallituksen päättämiä pysyviä toimintamenojen leikkauksia, jotka periytyvät uusille toimintansa vuoden 2026 alusta käynnistävälle virastoille.

Uusiin virastoihin kohdentuu osuus myös hallituksen puoliväliriihessä 2025 päättämästä 130 miljoonan suuruisesta lisäsäästövelvoitteesta. Virastoja on kehoitettu varautumaan vuodesta 2027 alkaen karkeasti arvioiden noin 10 prosenttia pienempään henkilöresurssiin. STTK painottaa, että alueelliseen ilmastotyön resurssit tulee määritellä ja osoittaa riittävällä tarkkuudella.

Eri sektorien ja alueiden työllisyysvaikutus huomioitava

STTK pitää tärkeänä, että työllisyysvaikutuksia arvioitaessa on huomioitu myös alueelliset vaikutukset. Työllisyysvaikutusten vuoksi investointien tulisi jakautua mahdollisuuksien mukaan alueellisesti oikeudenmukaisesti, Puhtaaseen siirtymään liittyvien investointien ja uusien työpaikkojen lisäksi tulisi huomioida myös olemassa olevat työpaikat ja niiden säilyminen.

Suunnitelmassa on käsitelty kattavasti eri sektoreiden roolia EU:n ilmastopoliitikassa ja Suomen päästökehityksessä hyvin. STTK korostaa etenkin energian tuotannon ja taakanjakosektorin eri osa-alueiden merkitystä kokonaistavoitteen saavuttamisessa. Siten on mahdollista varmistaa, että Suomen taloudelle, työllisyydelle ja huoltovarmuudelle välttämättömän maankäyttösektorin ilmastotavoitteet eivät ole kohtuuttomia.

Lisätietoja STTK:ssa:

Jaakko Haikonen, asiantuntija, ilmasto- ja energiapolitiikka

jaakko.haikonen@sttk.fi

puh. 0400 273 385

Liikenne

Avovastaus

-

Maatalous

Avovastaus

-

Rakennusten erillislämmitys

Avovastaus

-

Työkoneet

Avovastaus

-

Jätehuolto

Avovastaus

-

F-kaasut

Avovastaus

-

Teollisuus ja muut päästöt

Avovastaus

-

Kuntien ja alueiden ilmastotyö

Avovastaus

-

Kulutuksen hiilijalanjälki

Avovastaus

-

Julkiset hankinnat

Avovastaus

-

Muut poikkisektorit

Avovastaus

-

Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

Avovastaus

-

Muita huomioita

Avovastaus

-

Gylling Päivi
STTK ry.